

edebiyat seçkileri...

Dostoyevski “İnsancıklar”

Dostoyevski, döneminde Rus Edebiyatına Gogol, Puşkin, Tolstoy, Çehov gibi yazarlar ile birlikte hiçbir dönemde unutulmayacak bir saygınlık kazandırmıştır. Dünyanın hemen her yerinde, edebiyatla ilgili olsun olmasın herkes, Dostoyevski ismini bilmekte ve yine hemen herkes, yaşamının herhangi bir döneminde Dostoyevski'nin en azından birkaç eseriyle tanışmakta.

Dostoyevski ve klasikleşmiş edebiyat ürünleri vermiş diğer yazarların en önemli ortak noktaları, eserlerinin her çağda ve toplumda okunabilir olmasıdır. Öyle ki; onbeş yaşındaki bir genç de, çok daha yaşlı bir kimse de bu klasikleşmiş eserleri okuma ve beğenme konusunda rahatça ortaklaşabilirler. (Bu iki okurun eserden aldıkları tad elbette farklı olur, onun için Dostoyevski gibi yazarların eserleri belirli aralıklarla tekrar okunmalıdır, çünkü eserden alınacak tad okurun olgunlaşması, yaşının ilerlemesine bağlı olarak edindiği deneyimlerle birlikte artar.)

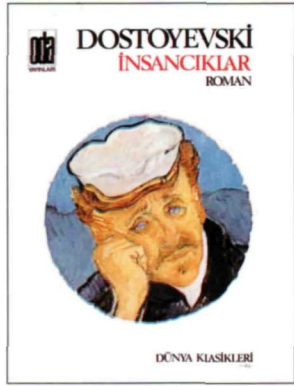
Bugün Türk edebiyatının en büyük roman-cısı olarak kabul ettiğimiz Ahmet Hamdi Tanpınar üzerine bir tek kitap yayınlanmışken (bu kitabında henüz birkaç ay önce yayınlandığını belirtelim), Dostoyevski üzerine yazılmış en az üç dört kitabın çevirilip, Türk okuru ile buluşturulduğunu belirtirsek bu, Dostoyevski'nin ününün ve hâlâ koruduğu

popülerliğinin ülkemizde de ne kadar geçerli olduğunu gözler önüne serer.

Dostoyevski'nin eserlerine dair yapılmış en iyi yorum bence André Gide'in, Oscar Wilde'in ağızından bize ilettiği şu yorumdur: “Onun eserlerinde merhamet var. O yüzden Dostoyevski büyük bir yazardır.” Gerçekten de Dostoyevski'nin bütün eserlerinde insan sevgisi, aşk, acıma, suçluluk duygusu, kimi kahramanların güçsüzlükleri, büyük bir insani duyarlılıkla işlenmiştir. Merhamet ve fedakarlık ise Dostoyevski kahramanlarına hükmeden en önemli duygulardır.

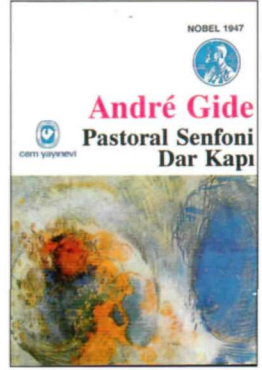
Dostoyevski'nin ilk romanı 24 yaşındayken yazdığı “İnsancıklar”dır. Bu ilk roman yayımlandığında büyük ses getirmiş, Şair Nekrasov, “Yeni bir Gogol doğdu!” diye müjde verirken, dönemin ünlü eleştirmeni Biyelinski ise övgü dolu satırlar yazmıştı. Dostoyevski “İnsancıklar”da saf bir dostluğu ve merhamet duygusunu, okurun içine işleyecek kadar başarıyla yorumlamıştır.

Mükemmelliğe ulaşmış ender “ilk roman”lardan olan “İnsancıklar” yazarla tanışmak isteyenler için okunacak ilk romanı olmalıdır. Yazarın bütün eserlerini okuyacak vakti olmayanlar için “Yeraltından Notlar”, “Suç ve Ceza”, “Ölü Eviden Anılar” ve “Budala” adlı eserlerini de bir seçki olarak sunabiliriz.



edebiyat seçkileri...

André Gide “Pastoral Senfoni” Darkapı



Cem Yayınevi pek alışık olmadığımız şekilde, bir yazarın iki eserini tek kitapta toplayıp yayınladı. André Gide'in iki önemli romanını bir arada bulabilmek ve okumaya başlamışken bu iki romanı peşpeşe okuyabilmek, edebiyatseverler için gerçekten iyi bir şans.

André Gide, Fransız edebiyatının en önemli isimlerindedir. Tanınmış ve çok varlıklı bir ailenin oğlu olan André Gide'in kendini bütünüyle edebiyat çalışmalarına verebilecek lükse sahip olması ve uzun bir yaşam sürmesi (1869'dan 1951'e kadar) onun için olduğu kadar edebiyat dünyası için de kazanç olmuştur. Düş ile gerçeğin birbirine girdiği, roman içinde roman olan “Kalpazanlar” yazarın en önemli eseridir. Yarı otobiyografik eseri “Ahlaksız”, okura düşünce dünyasını açtığı “Dünya Nimetleri”, “Yeni Nimetler”, son başyapıtı “Thésée” yazarın ilk akla gelen diğer eserleridir.

André Gide'in edebiyat dünyasına katkıları kendi verdiği ürünleri ile sınırlı değildir. André Gide'in başında olduğu “Nouvelle Revue Française” dergisi döneminin Fransız edebiyatına olduğu kadar, tüm dünya edebiyatlarına da etki etmiştir. André Gide'in döneminde kazandığı saygınlığa örnek olarak, Marcel Proust'un eserlerini Gide'in yayınevinde yayımlatmak istemesini ve Nurullah Ataç'ın “Nouvelle Revue Française” dergisi bizler için bir okul olmuştur demesini gösterebili-

riz. Bu arada belirtmek gerekir ki, Fransa kökenli olarak gelişen Türk aydınlanmacılığının en önemli kaynağı Gide'in çıkarttığı bu dergi ve bu derginin çevresindeki insanlardı. Gide'in İngiliz yazar Oscar Wilde'a verdiği destek ve onun son eserlerinin okura ulaşmasını sağlaması, kendi vatandaşı Jean Genet'in hapisten çıkarılması için devreye girmesi ve dönemin cumhurbaşkanına verdiği dilekçe ile bunu başarması yazarın ününün ve etkisinin genişliğini gösteren örneklerin ilk akla gelenleridir.

Gide'in “Pastoral Senfoni” isimli eseri bu ismi, Beethoven'ın aynı adlı ünlü senfonisinden almıştır. Gözleri kör ancak gönlü alabildiğine açık kahramanın hikayesidir karşımıza çıkan. “Dar Kapı” ise “Dar kapıdan girmeye çabalayınız” diyen İncil cümlesine gönderme yapar. Bu iki eser üzerine yorum yapmayı okurun kitaptan alacağı keyif ve heyecanı engellemek için uygun bulmuyorum. Ancak şunu söyleyebilirim ki; bu iki eser de büyük bir keyifle okunabilir. Bu kitap ile André Gide'in dünyasına giren ve daha çok şey arayabilecek okura, yazarın Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çıkartılmış “Günlüğü”nü okumalarını tavsiye ederim. Gide'in “Günlüğü” bu türün en iyi örneklerinden biri olmakla kalmayıp, yazara dair pekçok ipucunu da okura sunmaktadır.